

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Una Imatge Retrospectiva de les Torres de Fals

Durant segles la població de Fals va viure de manera dispersa en masies allunyades les unes de les altres. Aquesta distribució de la població venia condicionada pel caràcter de les explotacions agrícoles. La situació va alterar-se a finals del segle 18è, quan la puixança del conreu de la vinya va provocar una forta immigració de pagesos. Molts dels nouvinguts van edificar les seves cases agrupades, formant-se els ravals d'Oliveres i la Creu. Les nostres recerques ens han permès descobrir però, que a començaments del segle 14è una part dels habitants del terme vivien agrupats al voltant del castell, cercant la seguretat que oferien les muralles i torres de la fortificació. El document clau per l'estudi que ve a continuació és el capbreu que va manar fer l'any 1303 Bernat de Falchs, el castlà del Castell de Fals. En el capbreu hi apareixen tots els masos, amb les contribucions que cadascun d'ells havia de fer al Senyor, contribucions que en aquell temps eren en

espècie. A més a més, en el capbreu hi surten pagesos que no tenen terra, però tenen albergs o cases que també paguen cens a Bernat de Falchs. Normalment el cens és una gallina, i en alguns casos, un "pol" (pollastre) o una perdiu. Es mencionen quatre cases localitzades en un lloc anomenat "la Fàbrega", un topònim avui desaparegut que correspondria a una farga situada en un lloc o altre a la vora de la riera. Però el que ens interessa de debò són les cases situades a la zona de les Torres. Les referències recollides són les següents:

jacme rayadell paga una galina de cens per raho de un alberch que en bernat de falchs li stablí en cap la costa com hom va al molí...

pere dez grau paga una galina per raho de una casa que te per en bernat de falchs al castell...

berenguer dez berenguer paga una perdiu y un diner per raho de las casas que te al castell...

pere ça torra (...) una perdiu y una galina per las casas de la balma...

ffont (...) una galina y un pol per raho de un síti qua pres en la costa. ítem miya galina per una casa que comparetech ab la casa de pere perera...

bernadich ça vila per unas casas que te al castell que afronten ab las casas den verdaguer y den ferrer, una galina y un diner de cens per una casa que es al torrent del forn...

guillem ça torre una galina y 4 diners per un pol per la casa que te en la costa...

guillem de montconill 1 diner de cens per raho de las casas que en bernat de falchs lí stablí al cap la costa del castell de falchs...

pere perera (...) per la casa que es al cap la costa com hom va al molí...

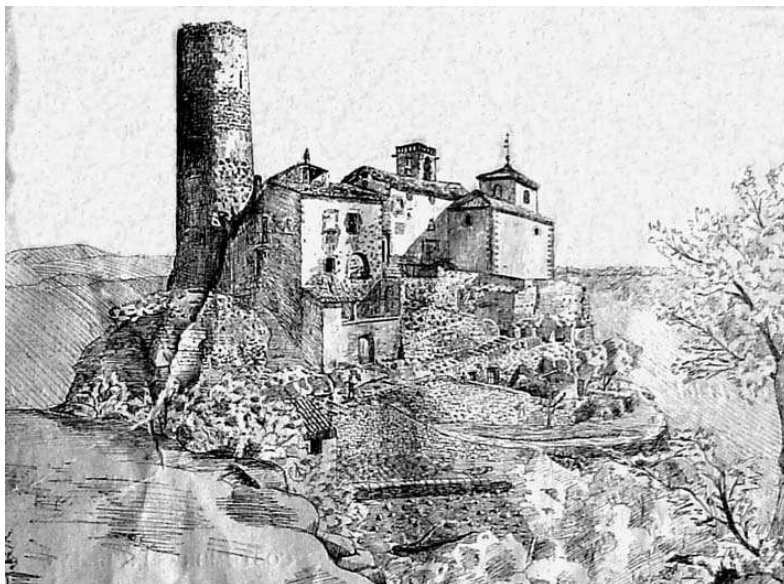
bertomeu sant olari (...) per las casas que lí stablí ques tenen ab la casa del forn e afronta ab la carrera...

ramon serra paga una galina de cens an bernat de falchs per la casa lí stablí sobre el carrer que afronta ab lo portal del val. ítem per un síti de casas que lí stablí junt la seva casa que afronta ab el torrent del ínfern (...) ítem un diner de cens per un colomer que lí stablí en dret de la seva casa vers lo torrent del ínfern. ítem una galina per las casas que tenen ab la torre nova que afronta de una part ab la font y de l'altra ab la honor de ramon serra...

guillem roig (...) una galina per las casas de la torre nova...

Hem tingut també accés a dos documents on es poden llegir descripcions de l'entorn del castell. El primer és la cessione que va fer Ròmia de Cervera, el juliol de 1305, a Guillem de Falchs d'unes cases de la seva propietat situades a la part de sota del castell, que tenien celler i graner: ... domibus inferioribus dicti castri de Fax videlicet in volta quis te ab la torre et in cellario quis te ab la torre et ab lesgleia et in casa del graner quis te ab la torre..... El 6 de juny de 1309 el vescomte de Cardona va concedir al seu castlà una casa que havia fet construir pel seu propi ús al castell: ...in illis nostris domibus quos nos facimus operari in castro de Falchs ad opus et servicium nostrum...

Aquest recull de material ens permet arribar a algunes conclusions, i a la vegada, imaginar-nos l'aspecte que deuria presentar en aquell temps l'indret. Primerament es pot constatar que algunes de les referències o topònims que apareixen es poden reconèixer perfectament, com per exemple el molí, el torrent de l'Infern, la balma, la font... També sembla evident que existia una agrupació de vivendes que anaven des de sota la Torre Vella, "en cap la costa com hom va al molí", fins a la Torre Nova, travessant el barranc o torrent de l'Infern. Suposem que aquestes cases deuria formar part de la paret o muralla exterior del castell. En algun punt de la part baixa hi havia una entrada o portal, "lo portal del val". Finalment, malgrat que la majoria d'autors han escrit que la Torre Nova és una obra del segle 14è, sembla evident que és més antiga i que probablement va ser construïda a finals del 13è.

Gravat publicat a la revista "La Hormiga de Oro" (1895)

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals

COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les Escoles s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368194
Fax.: 938368147

Abril 2006, número 25

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.